

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego.

4. posiedzenie 5. sesji IV. peryodu Sejmu galicyjskiego

z dnia 11. Września 1882.

Treść: Ukonstytuowanie się komisji edukacyjnej, kultury krajowej, petycyjnej i zaliczkowej. — Usprawiedliwienie nieobecności i urlopy posłów. — Spis petycyi. — Przedłożenie rządowe w sprawie funduszów indemnizacyjnych. — Wniosek p. Merunowicza o rewizji ustaw względem stosunków prawnych ludności wyznania mojżeszowego. — Wniosek p. Merunowicza o ustanowieniu Rady kolejowej. — Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy o środkach ku podniesieniu rybactwa i przydzielenie do komisji kultury krajowej. — Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy budowniczej dla miasta Krakowa, i przekazanie komisji administracyjnej. — Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia kolonii niemieckiej ze związku gminy Dobrzanicy, i przekazanie komisji administracyjnej. — Pierwsze czytanie wniosku posła Reja o sposobie znaczenia bydła, i przekazanie komisji kultury krajowej. — Pierwsze czytanie wniosku posła Jana Stadnickiego o regulacyi rzek, odroczone. — Wierwsze czytanie wniosku posła ks. Chełmeckiego w przedmiocie uregulowania kongruy duchowieństwa katolickiego, odroczone. — Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego co do zmian terytoryalnych w okręgach sądów powiatowych w Radłowie i Dąbrowej i powiatów politycznych w Brzesku i Dąbrowie, i uchwała wniosku komisji. — Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia siedziby sądu powiatowego z Cieszanowa do Narola lub utworzenia nowego sądu powiatowego w Narolu, i uchwała wniosku komisji. — Sprawozdanie komisji prawniczej o petycyi gminy Pasierbca względem wyłączenia jej z powiatu Bocheńskiego i przydzielenia do powiatu Limanowskiego, i uchwała wniosku komisji. — Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie utworzenia nowego sądu powiatowego w Czchowie, i uchwała wniosku komisji. — Wniosek p. Chrzastnowskiego w sprawie regulacyi rzek. — Porządek dzienny 5. posiedzenia.

Początek posiedzenia o godzinie 11. minut 26. przed południem.

Przewodniczący: JW. dr. Mikołaj Zybliekiewicz, Marszałek krajowy.

Ze strony Rządu: JW. Filip Zaleski, Wiceprezydent Namiestnictwa.

Sekretarze: Alfons Czajkowski, Józef Jasiński, Jan hr. Stadnicki i Turzański.

Obecnych posłów 90.

JW. Marszałek. Sejm w komplecie, posiedzenie otwarte.

Przeciw protokołom z drugiego i trzeciego posiedzenia nie wniesiono żadnych zarzutów, są więc przyjęte.

Podaję do wiadomości Wysokiego Sejmu, że ukonstytuowała się komisya edukacyjna, wybierając przewodniczącym ks. biskupa Soleckiego, zastępcą p. Małeckiego, sekretarzem p. Stanisława hr. Tarnowskiego.]

Również ukonstytuowała się komisya kultury krajowej, wybierając przewodniczącym p. księcia Czartoryskiego, zastępcą p. Szumańczowskiego, sekretarzem p. Merunowicza; komisya petycyjna wybrała przewodniczącym p. hr. Golejewskiego, zastępcą p. Jana Czajkowskiego, sekretarzem p. Lenartowicza.

Nie ukonstytuowały się dotąd komisya drogowa i komisya dla kas gminnych. Upraszam zatem szanownych członków tych komisji, aby zaraz po posiedzeniu zechcieli się ukonstytuować.

P. Baum, tudzież rektor uniwersytetu krakowskiego profesor Kuczyński, usprawiedliwiają swą nieobecność stanem zdrowia.

Urlopu udzieliłem p. Milieskiemu do 13. bm., hr. Siemińskiemu na 8 dni. Ks. Dunajewski biskup krakowski donosi mi, że z powodu zapowiedzianych wizyt kanonicznych nie może przybyć obecnie do Lwowa, aby brać udział w naradach sejmowych.

O urlop, którego sam udzielić nie mogę, upraszają: JE. p. Ziemiałkowski na dni 14., zaś p. Kuczkowski na czas nieograniczony. Kto się zgadza z udzieleniem tych urlopów, zechce rękę podnieść. (Większość). Urlopy są udzielone.

Członkowie komisji dla kas zaliczkowych donoszą mi w tej chwili że się ukonstytuowali, a mianowicie wybrano przewodniczącym p. Stanisława Starowiejskiego, zastępcą p. Mikołaja Wolańskiego, sekretarzem p. Skalkowskiego.

Proszę o odczytanie spisu petycji.

Sekretarz p. Jasiński (czyta):

„Spis petycji
wniesionych do Sejmu krajowego po dzień 11.
Września 1882. r.

41. Turkawski Marcełi, przez p. Ohrymowicza w sprawie nadzoru nad drogami gminnymi — do komisji drogowej.
42. Ten sam, o zaprowadzenie urzędów rozjemnych — do komisji prawniczej.

43. Ten sam, o pouczeniu włościan o sposobach wpisywania interesów prawnych do ksiąg gruntowych — do komisji prawniczej.
44. Ten sam, o zmianę ustawy o ordynacji wyborczej — do komisji administracyjnej.
45. Ten sam, o uchwalenie pragmatyki służbowej, oraz statutu emerytalnego dla urzędników Rad powiatowych — do komisji administracyjnej.
46. Ten sam, o zaprowadzenie instytucji lustratorów powiatowych — do komisji administracyjnej.
47. Ten sam, o zreformowanie instytucji pisarzy gminnych — do komisji administracyjnej.
48. Wydział powiatowy Cieszanów, przez p. Wodzińskiego, w sprawie przymusowego ubezpieczenia budynków włościańskich — do komisji administracyjnej.
49. Gmina Dereżyce, przez p. Ohrymowicza, o odpisanie niespłaconych rat otrzymanej pożyczki — do komisji budżetowej.
50. Jawetz Getzel i Fried Majer, przez p. Goldmana, o defalkę z tytułu strat na dzierżawie myt krajowych — do komisji drogowej.
51. Grono nauczycieli w Nowym Sączu, przez p. Zborowskiego, o polepszenie płac — do komisji edukacyjnej.]
52. Zaleska Józefa, przez p. Jankę, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
53. Krypiakiewicz Józef, słuczacz Wydziału medycznego w Wiedniu, przez p. Chołmeckiego, o zapomogę — do komisji budżetowej.
54. Rzętycka Wilhelmina, przez p. Wohlfartha, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
55. Rada szkolna miejscowa w Libiążu, przez p. Wodzińskiego, o zapomogę dla nauczyciela Franciszka Gulika — do komisji petycyjnej.
56. Baudrowski Stanisław, chemik, przez p. Wodzińskiego, o subwencyę na podniesienie drobnego przemysłu chemicznego — do komisji petycyjnej.
57. Gmina Kobylnica ruska, przez p. Wodzińskiego, o przydzielenie do Starostwa Jaworowskiego i do c. k. Sądu w Krakowcu — do komisji prawniczej.
58. Grochowalski Adolf, przez p. Pławickiego, o subwencyę na narzędzia rolnicze — do komisji petycyjnej.
59. Wiethe Stefan nauczyciel muzyki, przez p. Smolkę, o wsparcie — do komisji petycyjnej.

60. Stanecka Józefa, wdowa po nauczycielu, przez p. Wodzińskiego, żali się z powodu doznanych krzywd i prosi o zapomogę — do komisji petycyjnej.
61. Zarański Stanisław, przez p. Zatorskiego, o wskrzeszenie Towarzystwa dla książek szkolnych i polecenie temuż do uwzględnienia dzieła: „Nowy organ dydaktyki według Bahona“ — do komisji edukacyjnej.]
62. Bogusz Stęczyński, przez p. Zatorskiego, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
63. Aleksander Vogel, wydawca „Wieńca“ i „Pszczółki“, przez p. Podlewskiego, o stałą roczną subwencyę — do komisji budżetowej.
64. Aniela Kwiatkowska, przez p. Garbaczyńskiego, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
65. Bolesław Kwiatkowski, słuchacz Akademii rolniczej w Wiedniu, przez p. Garbaczyńskiego, o zapomogę — do komisji budżetowej.
66. Nauczycielki szkoły żeńskiej w Krakowie, przez p. Zatorskiego, o kreowanie kilku nowych posad ewentualnie polepszenie plac — do komisji edukacyjnej.]
67. Mańkowska Teofila, przez p. Zatorskiego, o subwencyę dla syna Mieczysława, na kształcenie się za granicą w stolarstwie — do komisji budżetowej.
68. Zakład sierót św. Kazimierza we Lwowie, przez p. Turzańskiego, o zasiłek na pokrycie budynku dachem ogniotrwałym — do komisji petycyjnej.
69. Czajkowska Aniela, sierota po gr. kat. proboszczu, przez p. Turzańskiego, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
70. Gmina Sarnki dolne, przez p. Onyszkiewicza, o przyjęcie kosztów leczenia Jana Terleckiego na fundusz krajowy — do komisji petycyjnej.
71. Wydział powiatowo Łańcut, przez p. Scipionę, o subwencyę i pożyczkę dla gminy Kańczuga na budowę wodociągów — do komisji petycyjnej.
72. Szymon Kudlik, b. nauczyciel, przez p. Kułaczkowskiego, o zapomogę lub pensyę stałą — do komisji petycyjnej.
73. Wydział powiatowy Trembowla, przez p. Rozwadowskiego, w przedmiocie przymusowego ubezpieczenia budynków włościańskich — do komisji administracyjnej.
74. Wydział powiatowy Mościska, przez p. Smarzewskiego, w tej samej sprawie — do komisji administracyjnej.
75. Nauczyciele szkół ludowych i obywatele powiatu Trembowelskiego, przez p. Rozwadowskiego, w sprawie zmiany ustawy szkolnej z r. 1873. — do komisji edukacyjnej.]
76. Wydział powiatowy w Brzesku, przez p. Kitrysa, o zredukowanie liczb jarmarków — do komisji administracyjnej.
77. Ten sam, o odpisanie podatku gruntowego mniejszym właścicielom obszarów dworskich i subwencyę na roboty publiczne spowodowane wylewami wód — do komisji kultury krajowej.
78. Gmina miasta Trembowli, przez p. Rozwadowskiego, o pożyczkę bezprocentową na budowę koszar wojskowych — do komisji administracyjnej.
79. Konwent PP. Sakramentek we Lwowie, przez p. Russockiego, o subwencyę na odrestaurowanie kościoła — do komisji budżetowej.
80. Fabiański Erazm, przez p. Smolkę, o subwencyę dla córki Maryi, na kształcenie się w konserwatorium wiedeńskim — do komisji budżetowej.
81. Semenetz Franciszek, nauczyciel, przez p. Polanowskiego, o zapomogę — do komisji petycyjnej.
82. Towarzystwo oświaty ludowej w Nowymtargu, przez p. Majera, o przyspieszenie organizacji szkół w powiecie — do komisji edukacyjnej.]
83. Miłkowski Karol, słuchacz Akademii w Leoben, przez p. Majera, o pozostawienie mu prawa poboru stypendyum — do komisji budżetowej.
84. Dr. Antoni Grott, dyrektor kanceleryi Wydziału krajowego, przez p. Smolkę, o wyższy deputat drzewa opałowego — do komisji budżetowej.
85. Jeziorańska Natalia, wdowa po ś. p. Antonim Jeziorańskim, przez p. Badeniego, o zapomogę — do komisji budżetowej.
86. Ciepanowski Cyprian, przez p. Dobrzańskiego, o subwencyę na wypróbowanie materiałów ogniochronnych — do komisji petycyjnej.
87. Waszkiewicz Władysław, przez p. Majera, o subwencyę na kształcenie się w muzyce — do komisji budżetowej.

88. Stowarzyszenie rękodzielników „Gwiazda lwowska“, przez p. Spławińskiego, o bezprocentową pożyczkę ewentualnie zapomogę — do komisji petycyjnej.
89. Wydział Towarzystwa pedagogicznego w Tarnowie, przez p. Spławińskiego, ze zbiorową petycją w sprawie reformy ustaw szkolnych — do komisji edukacyjnej.
90. Nowakowska Michalina, wdowa po redaktorze „Gońca“, przez p. Madejskiego, o wsparcie — do komisji petycyjnej.

JW. Marszałek. Upraszam o odczytanie wniosków złożonych do łaski marszałkowskiej.

Sekretarz p. Józef Jasiński (czyta):

Przedłożenie rządowe.

C. k. Prezydium Namiestnictwa Nr. 9422/pr.

Jaśnie Wielmożny Panie Marszałku!

Na mocy Najwyższego postanowienia z dnia 31. Sierpnia b. r. i w skutek reskryptu Jego Excellency Pana Ministra spraw wewnętrznych z dnia 5. Września b. r. L. 13.744, mam zaszczyt złożyć do łaski marszałkowskiej jako przedłożenie rządowe projekt ugody między c. k. Administracją państwa a Wydziałem krajowym w imieniu reprezentacyi krajowej w sprawie uregulowania stosunków Państwa do funduszów indemnizacyjnych wschodniej i zachodniej Galicyi.

Raczy Jaśnie Wielmożny Pan Marszałek umieścić to przedłożenie rządowe na jednym z najbliższych posiedzeń Wysokiego Sejmu.

Proszę przyjąć wyraz mego wysokiego poważania.

We Lwowie dnia 9. Września 1882.

Potocki, w. r.

JW. Marszałek. Z wnioskiem tym postąpię według przepisów regulaminu.

Sekretarz p. Józef Jasiński (czyta):

„Wniosek.

„Wysoka Izba raczy uchwalić rezolucyę następującej osnowy:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd po raz trzeci, iżby wszelkie ustawy, przepisy i rozporządzenia, dotyczące ludności izraelskiej dokładnie zbadał, i w właściwej drodze ażeby postarał się o wszechstronne uregulowanie stosunków prawnych ludności wyznania mojżeszowego w duchu konstytucyjnego równouprawnienia z ludnością innych wyznań.

„W myśl §. 19. statutu krajowego wyraża też Sejm życzenie, ażeby reforma ustaw i przepisów dotyczących się izraelitów, opartą była na umiejętnem zbadaniu z ramienia władzy państwowej treści tajemniczego ustawodawstwa religijno-narodowego żydów, objętego t. z. „Tałmudem“.

„W szczególności uznaje się za nieodzowne, ażeby dokładnie zostały stwierdzone i w państwowem, jako też w krajowem ustawodawstwie w odpowiedni sposób uwzględnione różnice, zachodzące w orzeczeniach narodowych ustaw izraelitów, a ogólnie w państwie obowiązującymi zasadami prawnymi, mianowicie co do zakresu działania izraelskich zborów wyznaniowych i kontroli nad nimi, co do stanowiska i władzy rabinów i przełożństw gmin wyznaniowych, co do sprawowania władzy sądowniczej, w cywilno-prawnych stosunkach małżeństwa, co do pełnoletności, w prawie spadkowym — i w innych stosunkach prawnych, o ile one u ludności państwa innych wyznań do spraw wyznaniowych nie należą.

„Lwów 5. Września 1882.

„Wnioskodawca:

T. Merunowicz.

A. Krukowiecki, H. Janko, Skałkowski, Dr. M. Fedorowicz, X. Chełmecki, X. Buchwald, Piotr Olejnik, Rożankowski, Krasicki, Korzyński, Radzikiewicz, St. Tarnowski, Roman Michałowski, Zamojski, J. Tarnowski, Dydyński, Henryk Wodzicki, Sz. Koziębrodzki, M. Popiel, Wasilewski, Pilat, Małkowski, Piotr Garbaczowski, Michał Lityński, Franciszek Gedel, Zbrożek, Franciszek Waygart, G. Romer, A. Dobrzyński, Małcki, Suarzewski, W. Dzieduszycki, Russocki, Scipio, Rey.“

JW. Marszałek. Ponieważ wniosek ten jest dostatecznie poparty, przeto postąpię z nim według przepisów regulaminu.

Sekretarz p. Jasiński (czyta):

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić.

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby analogicznie z treścią rozporządzenia c. k. Ministerstwa handlu z dnia 26. Lutego 1882 l. 25. Dz. u. p., mocą którego ustanowiony został osobny organ administracyjny dla t. z. „zachodniej grupy“ państwowych jakoteż zajętych w zawiadowstwo państwa prywatnych kolei żelaznych, również utworzono taki sam zarząd i dla galicyjskiej sieci kolei państwowych jakoteż zajętych w zawiadowstwo państwa prywatnych dróg żelaznych, i w każdym razie

ażeby siedziba zarządu tych linii znajdowała się w Galicyi.

Lwów dnia 10. Września 1882.

Wnioskodawca.

Teofil Merunowicz.

Dr. M. Fedorowicz, Gross, Rey, Wohlfahrt, Fruchtman, Romanowicz, Goldmann, Gedel, Żywicki, Kułaczkowski, Wład. Wolański, Splawiński, Wernicki, Chrzanowski, Wodziński.

JW. Marszałek. Wniosek ten jest dostatecznie poparty, przeto postąpię z nim według przepisów regulaminu.

Przystępujemy do porządku dziennego. Na porządku dziennym: Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ustawy o środkach ku podniesieniu rybactwa.

P. Józef Jasiński. Proszę o głos co do formalnego traktowania.

JW. Marszałek. P. Józef Jasiński ma głos.

P. Józef Jasiński. Czynię wniosek odesłania tego przedłożenia do komisji kultury krajowej.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z wnioskiem, aby to przedłożenie rządowe odesłać do komisji, kultury krajowej, zechce rękę podnieść. (Większość) Wniosek jest przyjęty.

Z porządku dziennego następuje: pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z projektem ustawy budowniczej dla miasta Krakowa. Sprawozdawca P. Dr. Smolka ma głos.

Sprawozdawca p. Smolka. Pod względem formalnego traktowania wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Kto się z tym wnioskiem zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość) Wniosek jest przyjęty.

Następny przedmiot: pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielienia kolonii niemieckiej ze związku gminy Dobrzanicy. Sprawozdawca p. Dr. Smolka ma głos.

Sprawozdawca p. Smolka. Co do formalnego traktowania wnoszę, aby to sprawozdanie było przydzielone także do komisji administracyjnej.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z wnioskiem, ażeby to sprawozdanie było odesłane do komisji administracyjnej, zechce rękę podnieść. (Większość) Wniosek jest przyjęty.

Z porządku dziennego następuje: pierwsze czytanie wniosku p. hr. Reya o sposobie znaczenia bydła. Wnioskodawca p. hr. Rey ma głos.

P. hr. Rey. Wniosek, który miałem zaszczyt przedłożyć Wysokiej Izbie jest dostatecznie uzasadniony, aby był zrozumiały dla tej Wysokiej Izby. Nadto sprawa ta jest tyle znaną i okrzyczaną w całym kraju, iż rzeczywiście mógłbym nadużywać cierpliwości szanownych posłów, iżbym rozwałkowywując te same motywa i przytaczając wiele przypadków nieszczęśliwych, jakie z tego rozporządzenia ministeryalnego w kraju się zdarzyły, tym sposobem zajmował czas Wysokiemu Sejmowi. Wnoszę więc tylko odesłanie mego wniosku do komisji kultury krajowej.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta.

Kto się z tym wnioskiem p. hr. Reya zgadza zechce rękę podnieść. (Większość.) Wniosek jest przyjęty. Dalszy punkt porządku dziennego tj. pierwsze czytanie wniosku p. Jana hr. Stadnickiego o regulacji rzek usuwam a przystąpimy do pierwszego czytania wniosku p. ks. Chełmeckiego w przedmiocie uregulowania kongruy duchowieństwa katolickiego.

(Głosy). Niema p. ks. Chełmeckiego.

JW. Marszałek. Ponieważ p. Chełmeckiego niema, przeto i ten punkt porządku dziennego musi być odroczony.

Z porządku dziennego następuje:

Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego co do zmian terytoryalnych w okręgach sądów powiatowych w Radłowie i Dąbrowej i powiatów politycznych w Brzesku i Dąbrowej. Sprawozdawca poseł Splawiński ma głos.

P. Bazyli Kowalski. P. Splawińskiego niema, więc ja go zastąpię.

JW. Marszałek. P. Kowalski ma głos.

Sprawozd. p. Kowalski (czyta). Wys. Sejmie!

Uchwałą z dnia 4. września 1882 l. 23 przydzielił Wysoki Sejm komisji prawniczej przedłożenie Wydziału krajowego w przedmiocie zmian terytoryalnych w okręgach c. k. Sądów powiatowych.

Ob. Al. 2

Ob. Al. 24.

Ob. Al. 25.

Ob. Al. 2

Ob. Al. 26.

wych w Radłowie i Dąbrowej i powiatów politycznych w Brzesku i Dąbrowy do zbadania i sprawozdania.

Komisya prawnicza, która w tym względzie już w uchwale z d. 17 Października 1881 zdania zgodne z terażniejszymi wnioskami Wydziału krajowego objawiła, i na teraz przystępuje w zupełności do wywodów sprawozdania Wydziału krajowego stosunkom miejscowym zupełnie odpowiada jących i zgodnie z propozycjami Wydziału krajowego wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić: Wzywa się c. k. Rząd, aby gminy Demblin, Jagodniki, Jadowniki, Mokre, Miechowice wielkie i małe, Nowopole, Wietrzychowice z Szymanowicami, Pasieką i Pasierbem i Wola Rogowska, pozostające w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radłowie, Starostwie Brzeskiem, na mocy dotąd obowiązującego rozporządzenia c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z d. 15. Lutego 1867 (L. 36. Dz. u. p.) przydzielił do okręgu c. k. Sądu powiatowego, a przez to i do c. k. Starostwa w Dąbrowie.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Kto się z gada z wnioskiem komisji prawniczej, zechce rękę podnieść. (Większość.) Wniosek jest przyjęty.

Z porządku dziennego następuje: Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia siedziby sądu powiatowego z Cieszanowa do Narola lub utworzenia nowego sądu powiatowego w Narolu.

Sprawozdawca p. Spławiński ma głos.

Sprawozdawca p. Spławiński (czyta):

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 4. Września 1882 l. 21 przydzielił Wysoki Sejm przedłożenie Wydziału krajowego komisji prawniczej do zbadania i zdania sprawy.

Komisya prawnicza przystępuje w zupełności do zapatrywania Wydziału krajowego, i z powodów przez Wydział krajowy w przedłożeniu przytoczonych i w rzeczy samej całkiem uzasadnionych, zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić: Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na teraz nie uznaje potrzeby przenoszenia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Cieszanowa do Narola, ani też tworzenia nowego takiegoż Sądu w Narolu.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt.) Gdy nikt głosu nie żąda,

rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z wnioskiem komisji prawniczej? zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek jest przyjęty.

Dalszy przedmiot porządku dziennego jest sprawozdanie komisji prawniczej o petycji gminy Pasierbca względem wyłączenia jej z powiatu bocheńskiego i przydzielenia do pow. limanowskiego.

Sprawozdawca poseł Spławiński ma głos:

Sprawozdawca p. Spławiński (czyta):

Sprawozdanie komisji prawniczej nad petycją miejscowości Pasierbiec w powiecie Bocheńskim o wyłączenie z powiatu Bocheńskiego i przydzielenie do powiatu Limanowskiego.

Wysoki Sejmie!

Miejscowość Pasierbiec powiatu Bocheńskiego prosi w niniejszej petycji o wyłączenie jej z powiatu Bocheńskiego, a przydzielenie do powiatu Limanowskiego, przyłączając na poparcie petycji swej rozmaite, w takowej bliżej poszczególnione powody, osobliwie zaś znaczną odległość od Bochni i uciążliwość drogi, tamże prowadzącej.

Gdy powody wszystkie, na które się prosząca miejscowość powołuje, wymagają ścisłego zbadania i zasięgnięcia opinii władz kompetentnych, zwłaszcza że według treści petycji pomieniona miejscowość ma stanowić jedną gminę katastralną z gminą Kamionną, wskutek czego i o odłączenie jej od tej gminy prawdopodobnie rozchodzić się tu będzie. komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycja miejscowości Pasierbiec o wydzielenie z powiatu Bocheńskiego, a przyłączenie do powiatu Limanowskiego przekazuje się Wydziałowi krajowemu do bliższego zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesji sejmowej.

JW. Marszałek. Rozprawa zamknięta, czy żąda kto głosu? (Nikt.) Rozprawa zamknięta. Kto się zgadza z tym wnioskiem, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek jest przyjęty. Mamy jeszcze Sprawozdanie komisji prawniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w sprawie utworzenia nowego sądu powiatowego w Czchowie. Sprawozdawca poseł Spławiński ma głos.

Sprawozdawca P. Spławiński (czyta):

Wysoki Sejmie! Uchwałą z dnia 4. Września 1882 l. 20 przydzielił Wysoki Sejm komisji prawniczej sprawozdanie Wydziału krajowego o petycji gminy miasta Czchowa w sprawie utworzenia c. k. Sądu powiatowego tamże do załatwienia.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swem wprowadzie nie oświadcza się przeciw tworzeniu większej liczby sądów powiatowych w Galicyi, to przecież z uwagi, że w Starostwie Brzeskiem, liczącem 85.376 mieszkańców, znajdują się już trzy c. k. Sądy powiatowe, a to: w Brzesku, w Wojniczcu i w Radłowie, a oprócz tego w myśl uchwał sejmowych z dnia 28. Sierpnia 1878 i z dnia 21. października 1881 zaproponowanem zostało utworzenie jeszcze czwartego c. k. Sądu powiatowego w obrębie pomienionego c. k. Starostwa, mianowicie w Zakluczynie, tudzież z uwagi, iż istnieją inne jeszcze okolice kraju, które nierównie więcej potrzebują pomnożenia c. k. Sądów powiatowych aniżeli c. k. Starostwo Brzeskie, nie widzi się być spowodowanym popierania na teraz próby miasta Czchowa o utworzenie tamże c. k. Sądu powiatowego, a komisya prawnicza podziela w zupełności zapatrywanie Wydziału krajowego i mając na uwadze, że nie zachodzą tu żadne szczególne okoliczności, któreby w obec szczupłej liczby c. k. Sądów powiatowych w innych okolicach naszego kraju, już teraz utworzenia c. k. Sądu powiatowego w Czchowie wymagały, i nie przesądzając, czy w przyszłości potrzeba utworzenia tegoż c. k. Sądu się nie wykaże, zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić: Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na teraz nie uznaje potrzeby ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w Czchowie w Starostwie Brzeskiem.

JW. Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Rozprawa zamknięta, kto się z wnioskiem komisji zgadza, zechce rękę podnieść. (Większość). Wniosek przyjęty.

Porządek dzisiejszego posiedzenia wyczerpany. Wniesiony został do łaski wniosek p. Chrzanowskiego, który p. Sekretarz zechce odczytać.

Sekretarz p. Jasiński (czyta):

Wniosek.

Wysoki Sejm zważywszy:

Po 1sze, że z powodu zupełnego zaniedbania regulacji rzek w Galicyi w ciągu całego wieku przez dawne rządy absolutne państwa austriackiego, które ciągnęły z Galicyi dochody ale nie czyniły żadnych nakładów dla podniesienia jej sił produkcyjnych — i z powodu nieskutecznego następnie od lat kilkunastu prowadzenia regulacji rzek w Galicyi siłami finansowemi i technicznemi niedostatecznymi i nieodpowiednimi temu zadaniu — rzeki w kraju naszym, zamiast stać się drogami

wodnemi, któremi przewóz jest najtańszy i przyczyniać się do podniesienia dobrobytu kraju, rządzą corocznie przez wylewy i powodzie olbrzymie klęski i szkody wynoszące wiele milionów złr., zmniejszają siłę produkcyjną kraju i zmuszają do zaciągania pożyczek dla niesienia pomocy okolicom zniszczonym przez powódź.

Po 2gie zważywszy, jak mało dotychczas zrobiono dla regulacji rzek spławnych w Galicyi, czego dowodem matematycznym jest szczupłość sumy wyznaczonej corocznie w budżecie wydatków i dochodów państwa na utrzymanie istniejących robót regulacyjnych i budowl wodnych przy wszystkich rzekach spławnych w kraju naszym*).

Po 3cie zważywszy, że ta od lat kilkunastu przedsięwzięta regulacja rzek spławnych w Galicyi była mało skuteczna z powodu szczupłości sum wyznaczonych na ten cel z skarbu państwa i z powodu niedostatecznych sił inżynierii wodnej w Galicyi oraz z powodu instrukcyi krępujących działalność tej inżynierii wodnej krajowej. Albowiem według dotychczasowych instrukcyj, inżynieria wodna krajowa, chociaż w budżecie wydatków państwa miała lub ma wyznaczone pieniądze na regulację rzek galicyjskich według zatwierdzonego przez ministerstwo planu, nie mogła i nie może rozpocząć z początkiem lata robót regulacyjnych, dopóki nie nadejdzie z Wiednia z Ministerstwa spraw wewnętrznych zatwierdzenie modyfikacyj w planie, modyfikacyj koniecznych w skutku zmiany w korycie lub brzegach rzeki, rządzonej przez wiosenną powódź; zaś zatwierdzenie tych koniecznych modyfikacyj w planie nadchodzi zwykle dopiero w jesieni, gdy jest już bardzo mało czasu do wykonania robót regulacyjnych. W następstwie takiego zwykłego biegu rzeczy, niewielkie roboty regulacyjne na ów rok oznaczone, nie mogą być w całości wykonane, szczupła nawet suma na regu-

*) N. p. w budżecie państwowym na rok 1882 wyznaczono na utrzymanie istniejących robót regulacyjnych i budowl wodnych przy wszystkich rzekach w Galicyi 85.000 złr.; gdy w tymże samym budżecie na 1882 r., na utrzymanie istniejących w Czechach robót regulacyjnych i budowl wodnych wyznaczono 200.000 złr.; chociaż porzecz rzek spławnych galicyjskich zajmuje przeszło 90.000 kilometrów kwadratowych a porzecz rzek spławnych w Czechach rozciąga się tylko na 74.000 kilometrach kwadratowych. Sumy powyższe wykazują z ścisłością matematyczną, jak mało istnieje dotychczas robót regulacyjnych w Galicyi a jak wiele w Czechach robót wykonanych w dawniejszych latach kosztem skarbu państwa.

lacyę rzek galicyjskich budżetem wyznaczona, nie bywa wydana w całości i część jej wraca do skarbu państwa, a rozpoczęte roboty regulacyjne niszczy wiosenna powódź.

Po 4te zważywszy, że corocznym powodziom i wylewom rzek w Galicyi zapobiedz można skutecznie i rzeki nasze zamienić w użyteczne drogi wodne jedynie przez systematyczną regulacyę całego biegu każdej rzeki spławnej i jej dopływów, wykonywaną dostatecznemi środkami finansowemi i odpowiedniami siłami technicznymi, niekrępowanemi w swej działalności.

Po 5te zważywszy, że z corocznych dochodów państwa nie można wyznaczać dostatecznych sum na skuteczną regulacyę rzek we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa, że przeto konieczną jest rzeczą, aby skarb państwa zaciągnął na ten cel oddzielną pożyczkę.

Po 6te zważywszy, że wyżej wspomniane przeszkody i instrukcje krępujące działalność inżynierji wodnej krajowej i niedopuszczające użycia w całości nawet szczupłych sum wyznaczanych dotychczas na regulacyę rzek w Galicyi, usuniętemi być mogą tylko gdy przy Namiestnictwie galicyjskiem utworzoną zostanie Dyrekcya robót publicznych, zostająca pod bezpośredniem zwierzchnictwem Namiestnika, a mająca prawo budować i utrzymać drogi państwowe i prowadzić regulacyę rzek spławnych według planów przez Ministerjum zatwierdzonych i w granicach sum wyznaczanych corocznie budżetem już to z dochodów państwa, już to z oddzielnej na regulacyę rzek pożyczki, lecz bez odnoszenia się do ministerstwa co do szczegółów wykonania planu i co do jego modyfikacji koniecznych wskutek późniejszych zmian w korycie i brzegach rzeki.

Po 7me zważywszy, że chociaż regulacya rzek niespławnych dla osuszenia bagien lub dla zapobieżenia wylewom należy do spółek wodnych zasilanych subwencyami ze skarbu krajowego, których udziela Reprezentacya kraju i udzielać nadal jeszcze szczerzej jest gotowa; jednak i skarb państwa, który w innych krajach monarchii wspierał znacznemi subwencyami regulacyę rzek niespławnych w celach melioracyjnych — powinien także w Galicyi przychodzić zasiłkami w pomoc spółkom regulującym rzeki niespławne, a powinien to czynić choćby tylko dla powiększenia siły podatkowej, gdyż w skutku tej regulacyi, staną się nieużytki i bagna żyznemi łąkami i większy podatek opłacać będą.

Po 8me zważywszy na powszechnie znany i uznany zbawienny wpływ lasów, mianowicie w górach, na klimat całego kraju, a szczególnie na regulowanie stanu wody w rzekach wypływających z tychże gór, (wszystkie zaś prawie większe rzeki w Galicyi wypływają z gór karpaccich) i na smutne następstwa wyniszczenia lasów na górach, czego najbliższy przykład przedstawia Karst; przedewszystkiem zaś zważywszy, że utrzymanie lasów pozostałych na górach i zalesienie nagich przestrzeni na stokach gór jest jedynie skutecznym środkiem uregulowania stanu wody na górnym biegu rzek, oraz zważywszy, że Wysoki Sejm uznając wielostronną potrzebę ochrony lasów od zniszczenia, wzywał już dwukrotnie, ale dotychczas bezskutecznie, rząd o przedłożenie na właściwej drodze konstytucyjnej projektu nowej ustawy leśnej oznaczającej skuteczniejsze środki ochrony lasów.

Zważywszy wszystkie te powody, raczy Wysoki Sejm, zgodnie z memoryałem przedłożonym rządowi przez Koło posłów polskich zasiadających w Radzie państwa, uchwalić następującą rezolucję:

Uchwała:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd:

I. Aby ułożył systematyczny plan regulacyi wszystkich rzek spławnych poczynawszy od ich źródeł i dopływów tych rzek, a zarazem aby oznaczył czas, w którym plan ten ma być wykonany.

II. Aby dla wykonania tego całego planu regulacyi rzek, przedłożył rząd odpowiednie projekty ustaw Radzie państwa i Sejmom krajowym o ile przedmiot należy do kompetencji tych ciał ustawodawczych. Ponieważ zaś z zwykłych dochodów państwa nie można wyznaczać dostatecznych dla wykonania systematycznego planu regulacyi rzek spławnych we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa, powinien c. k. Rząd przedłożyć Radzie państwa projekt ustawy upoważniającej do zaciągnięcia za poręczeniem państwa, oddzielnej pożyczki na regulacyę rzek we wszystkich krajach reprezentowanych w Radzie państwa.

III. Aby z tej sumy ogólnej na regulacyę rzek przeznaczonej a uzyskanej przez pożyczkę państwową, wyznaczono oddzielną kwotę dla Galicyi w tej wysokości, jaka z ogólnej

planu regulacji rzek okaże się potrzebną dla uregulowania rzek w Galicyi.

IV. Aby c. k. rząd starał się, iżby z tej potrzeby zaciągniętej na regulację rzek wyznaczano corocznie na ten cel sumy stosunkowo tak wielkie, iżby cały plan regulacji rzek wykonany został w oznaczonym okresie czasu.

V. Aby c. k. rząd powiększył inżynierję wodną w Galicyi i utworzył przy Namiestnictwie galicyjskiem Dyrekcyę robót publicznych pod bezpośredniem zwierzchnictwem Namiestnika, oraz przyznał tejże Dyrekcyi prawo rozporządzania sumami wyznaczanemi corocznie przez Radę państwa na regulację rzek w Galicyi, a rozporządzania według planu regulacji rzek zatwierdzonego raz przez rząd, ale bez odnoszenia się do Ministerstwa co do szczegółów wykonania planu i co do jego modyfikacji potrzebnych w skutek późniejszych zmian w korycie i brzegach rzeki.

VI. Aby c. k. rząd włożył na władze administracyjne obowiązek, iżby starały się spowodować zawiązywanie się spółek wodnych dla regulacji rzek niespławnych, osuszania bagien i t. p. i aby te władze administracyjne przychodziły zawiązanym spółkom z pomocą tak pod względem technicznym, jak i pod względem administracyjnym.

VII. Sejm galicyjski niósł już dotychczas pomoc spółkom wodnym regulującym w Galicyi rzeki niespławne, dając im zasiłki ze skarbu krajowego; jeżeli zaś rozpoczęta zostanie systematyczna, do statecznemi, wyżej wskazanemi siłami finansowemi i technicznemi regulacja wszystkich rzek spławnych w całym ich biegu, Sejm galicyjski oświadcza gotowość dawać wówczas ze skarbu krajowego szczodre zasiłki na regulację rzek niespławnych; lecz wzywa c. k. rząd, aby starał się, iżby także ze skarbu państwa wyznaczono subwencyę spółkom wodnym regulującym rzeki niespławne.

VIII. Sejm wzywa powtórnie c. k. rząd, aby włożył i na drodze przez konstytucyę wskazanej przedłożył projekt nowej ustawy leśnej, orzekającej skuteczniejsze środki ochrony lasów w górach i zawierającej postanowienia o zalesieniu nagich na stokach gór przestrzeni.

We Lwowie 8. Września 1882.

Wnioskodawca:

Leon Chrzanowski.

Popierają wniosek:

Golejewski, J. Jasiński, Goldmann, Badeni, Skał-

kowski, Czerkawski, Spławiniński, Merunowicz, Pilat, Jędrzejewicz, R. Michałowski, S. Koziebrodzki, Grocholski, Hausner, Scipio, Ohrymowicz, Romanowicz, Zatorski, S. Tarnowski, Gross, F. Jasiński, Polanowski, Tyszkiewicz.

JW. Marszałek. Wniosek ten jest dostatecznie poparty; postąpię więc z nim według regulaminu sejmowego.

Na jutro miałbym bardzo mało przedmiotów do postawienia na porządek dzienny, mianowicie zaledwie kilka pierwszych czytań. Jutro więc posiedzenia nie będzie, lecz dopiero pojutrze a tymczasem proszę panów, ażeby komisye zechciały przyspieszyć przygotowanie spraw na porządek dzienny.

Na pojutrze wyznaczam następujący porządek dzienny (czyta):

Porządek dzienny

5. posiedzenia 5. sesyi IV. peryodu Sejmu galicyjskiego. które się odbędzie we środę dnia 13. Września 1882. o godzinie 11. przed południem.

1. Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z projektem ugody w przedmiocie uregulowania stosunków Państwa do funduszków indemnizacyjnych wschodniej i zachodniej Galicyi.
2. Pierwsze czytanie przedłożenia rządowego z zamknięciem rachunków funduszków indemnizacyjnych za rok 1881.
3. Pierwsze czytanie wniosku posła ks. Chełmeckiego w przedmiocie uregulowania kongregacji duchowieństwa katolickiego.
4. Sprawozdania o petycyach, a mianowicie:
  - a) Parafianie rz. kat. w Brzozie królewskiej o uwolnienie od obowiązku konkurowania do kościoła w Giedlarowej. — Sprawozdawca poseł hr. Golejewski.
  - b) Stefan Kołpaczkiewicz, nauczyciel kierujący szkołą w Żołyńi o zaliczkę na płacę. — Sprawozdawca poseł Wodziński.
  - c) Tadeusz Krawiec, nauczyciel z Białobrzeg o zaliczkę na płacę. — Sprawozdawca poseł Wodziński.
  - d) Marya Horakowska, wdowa po nauczycielu o zapomogę. — Sprawozdawca poseł Wodziński.
  - e) Bazyli Lewicki, nauczyciel w Dobrohostowie o zapomogę. — Sprawozdawca p. Wodziński.

Posiedzenie zamknięte.
Koniec posiedzenia o godzinie 12. minut 5.

